

Dwarsklank na 40 jaar anders DWARS

DOOR *Marein Kolkmeijer* RECENTE FOTO'S *Erik Schötter*

Vocaal ensemble Dwarsklank is ontstaan in de Nieuwmarktbuurt aan het eind van de roerige jaren zeventig als strijdliezenkoor. Ik woonde op een schip aan de Binnenkant naast de Gaja, het schip van de Stichting voor Geweldloze Weerbaarheid waar ze repeteerden. In die tijd was ik zelf nog geen koorlid. Maar ik kon ze horen zingen. Ze oefenden strijdliezen voor protestmanifestaties. Wiggert Platvoet van de Stichting voor Geweldloze Weerbaarheid zong ook mee. Hij stelde het schip beschikbaar als oefenruimte, maar had van muziek verder geen kaas gegeten, evenals de anderen. Het repertoire bestond slechts uit een tiental eenstemmige, maar nauwelijks 'gelijk'-stemmig gezongen liederen. Het was bij de buurschepen goed te horen dat er muzikaal inzicht en leiding ontbrak. Dat idee kregen de zangers na een paar jaar zelf ook. Het anarchistische clubje begon zich te organiseren. Er werd een bestuur gevormd, waarschijnlijk om de financiën te regelen en het koor werd in 1980 officieel ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Vooral dat laatste verbaast me van anarchisten. Maar hoe het precies gegaan is kunnen de mensen uit die tijd die ik heb weten te achterhalen me niet meer vertellen. Wel dat ze begin jaren 80 opzoek gingen naar muzikale hulp. Nadrukkelijk niet naar een dirigent, dat was nog een stap te ver voor ze. Er werd een briefje opgehangen op het prikbord van het conservatorium.

Van 1- naar 4-stemmig

Gilles Michels, toentertijd student schoolmuziek aan het conservatorium, reageerde op de oproep. "Ik ben er naar toe gegaan. Het leek me wel leuk om eens iets met koren te doen. Directie was een onderdeel van mijn opleiding dat me goed lag. Ik wilde Dwarsklank wel verder helpen," vertelt hij. "Het was echt zo'n anarchistische club. En er werd ontzettend slecht gezongen!" Gilles was minder moeilijk op te sporen dan oud-leden. Hij is inmiddels een gezien koordirigent, ontdekte ik al googlend. Hij heeft maar kort lesgegeven, o.a. op de Geert Groote school waar mijn dochter Roos les van hem kreeg. Soms blijkt de wereld heel klein te zijn. Op het conservatorium switchte Gilles na zijn vertrek en ervaringen met Dwarsklank naar hoofdvak directie en is na zijn studie fulltime koren gaan dirigeren. Dwarsklank was zijn eerste koor, 23 jaar oud was hij toen. "In het begin was ik geen dirigent," zegt Gilles: "Ik moest het koor muzikaal leiden, repertoire verzorgen en ik zong mee. Maar al gauw ging ik er wel echt vóór staan. Er werd zo slecht gezongen, heel basaal, het ging om de politieke teksten. Teksten die ze zelf maakten over hoe slecht de wereld wel niet was, het bewind van Indonesië of het milieu in de Noordzee. Allemaal in één lied gepropt. Het was heel apart. Het waren echt chaotische avonden met veel discussies over teksten, woorden. Ik ben arrangementen

gaan schrijven voor 2 of 3 stemmen met wat instrumenten erbij, want er was heel weinig repertoire. Er was een soort bestuurtje en een kas waaruit de ruimte op de boot en ik betaald werden. Ik kreeg zo'n 15 of 20 gulden per avond, geloof ik. Maar dat ging na afloop gelijk weer op in de kroeg. Die was op de hoek aan de andere kant van de brug (Literair Café Miller, m.k.). Daar hebben we ook een keer echt opgetreden met een programma met 8 of 10 Jiddische liedjes. Dat waren ook strijdliezen, bestaande onderdrukingsliederen die ik had gearrangeerd voor 4-stemmigkoor met wat instrumenten. Ik heb toen zelf op het conservatorium een ensemble bij elkaar gezocht. Dat was een heel project, voor mij ook. Ineens was het serieus, met echte noten. Niet meer allemaal dezelfde melodie met een geïmproviseerd tweede stemmetje. Het jaar daarvoor stonden we al met een drietal djembéspeleers meerstemmige Zuid-Afrikaanse strijdliezen te zingen op de korendagen in Paradiso. Die optredens leverden ook wel weer discussies op. Het moest niet te mooi worden, het ging om de politieke boodschap! We zijn zelfs eens naar de jaarlijkse Anarchisten Pinksterlanddagen op het anarchistische kampeerterrein (voluit: het Vrij-socialistische, antimilitaristische, drugs- en alcoholvrije terrein tot Vrijheidsbezinning, en dat bestaat nog steeds! m.k.) in Appelscha geweest."

Depolitiserig

Onder Gilles' leiding ontstond er meer belangstelling voor de muziek, het echte zingen. Toen hij wegging in '85 of '86 waren de rechttoe-rechtaan eenstemmige protestliederen verleden tijd. Vlak voor Gilles' vertrek verhuisde het koor van de Gaja naar de Boomsspijker. Ik heb niet kunnen achterhalen waarom. Buurman Wiggert kan ik het niet meer vragen; die is inmiddels dood. Mogelijk is de Gaja toen verkocht. Onder leiding van Aleid Pluvier, de opvolgster van Gilles, ging het verder met de depolitiserig. Aleid had helemaal geen zin in protestliederen, volgens Gilles. Nadat in 1993 Jetze Dubbelman dirigent werd, kwam ik bij Dwarsklank. Via een advertentie in de Volkskrant: alten gezocht. Niet wetend dat het de voormalige anarchisten van de Gaja waren. De naam strijdliezenkoor was veranderd in Gemengd koor Dwarsklank. Er volgden een aantal jaren pretentieloos lekker zingen op de woensdagavonden onder verschillende opeenvolgende dirigenten. Het gebruikelijke klassieke koorrepertoire en wat volksliedjes, maar voor mij als beginnend koorzanger geheel nieuw. Er ontstond een traditie van jaarlijkse concerten en koorweekenden. Het eerste koorweekend was in 1999 op een eilandje in de Biesbosch, waar we werkten aan het laatste concert met Jetze dat in de Uilenburger Sjoel plaatsvond. Paul Delcourt nam vervolgens het dirigeerstokje over. Maar die haakte halverwege 2000 al weer af wegens gezondheidsproblemen. Daarna volgden vele jaren onder leiding van Carla Doorenspleet. Onze voornamelijk a capella gezongen concerten werden uitgebreid met instrumentale intermezzi uitgevoerd door muzikaal nageslacht en aanverwanten van koorleden of dirigent. Ons muzikale niveau steeg mede dankzij de extra solfègelessen die Carla ons gaf. In 2006 veranderde de naam in Vocaal ensemble Dwarsklank. Toen Carla in 2014 stopte als dirigent, koos het koor ervoor om in te zetten op verdere ontwikkeling van de kwaliteit en een ambitieuzer repertoire. Met die taakomschrijving werd de sollicitatiecommissie op pad gestuurd.

Ambities

Dwarsklank is inmiddels uitgegroeid tot een serieus klassiek koor, een vocaal ensemble zo gezegd, met wat hogere ambities dan alleen maar gezellig samen zingen van de gebruikelijke koorliederen van alle tijden en uit vele windstreken. We blijven ons nog wel dwars door tijden en stijlen heen bewegen maar voornamelijk op westers klassiek gericht. En allang niet meer dwars in de zin van protest. We hebben een andere draai gegeven aan onze naam, want we zijn erg gehecht aan die naam en

trots op ons strijdlustige verleden. Sinds de komst van onze huidige dirigent Marieke Koster in 2014 zijn we gaan zoeken naar meer uitdagingen qua niveau met minder bekend repertoire. Eventuele begeleiding en intermezzi worden nu uitgevoerd door (pas afgestudeerde) professionele musici. Onze concerten concentreren zich rond een specifieke componist, taal of kunststijl. In november 2018 bijvoorbeeld zongen we liederen van Franse impressionistische componisten, zoals Gabriel Fauré, Saint-Saëns en Massenet. Met als hoogtepunt 6 bijzondere liederen van de in Nederland vrijwel onbekende componist Florent Schmitt, die begeleid werden door piano à quatre mains. We gaven 2 uitvoeringen: in de Amstelkerk en in de Singelkerk. Bij elkaar trokken we daarmee een publiek van wel 400 personen. Afgelopen mei gaven we een korter, intiem concertje in het dorpskerkje van Durgerdam rondom de componisten Samuel Barber en Charles Villiers Stanford. Voor de voorbereiding van ons 40-jarig jubileumconcert, dat gepland staat in november 2020, nemen we anderhalf jaar de tijd. We zingen dan een programma rondom de Duitse componist Joseph Gabriel Rheinberger. Daarbij pakken we groots uit met begeleiding door strijkers en orgel.

Zing mee op ons jubileumconcert!

Bij het komende jubileumconcert hebben we net als bij de laatste twee concerten ruimte voor projectleden, in alle stemgroepen. Nieuwe vaste leden zijn natuurlijk ook van harte welkom. Koorervaring is wel vereist. Kom gerust eens luisteren op woensdagavond in de War in de Turfsteeg. Dat is de algemene ruimte van de bewonersvereniging van het wooncomplex De Halve Wereld tussen Nieuwe Amstelstraat en Waterlooplein. Daar zingen we sinds we een paar jaar geleden uit de Boomsspijker zijn gegroeid. Helaas moesten we daardoor de Nieuwmarktbuurt verlaten. Maar de onderlinge cohesie van het koor heeft baat gehad bij de verhuizing naar Groot Waterloo dankzij de eigen bar van de WAR. We zijn wel serieus maar ook heel gezellig!

Voor meer info over het koor en het programma dat we in ons jubileumjaar 2020 gaan uitvoeren zie www.dwarsklank.nl. Daar vind je ook de contactgegevens om je aan te melden of als je aanvullende info kwijt wilt over ons strijdlustige verleden.

